

زمان مذاکره

راه حل دیپلماتیک مساله ایران

این گزارش توسط سازمان های زیر تهیه شده است.

Foreign Policy Centre

- مرکز سیاست خارجی

UNISON

- اتحادیه کارکنان خدمات عمومی

OXFORD RESEARCH GROUP

- گروه تحقیقات آکسفورد

MEDACT

- مذاکت

OXFAM

- آکسفام

GMB - Britain's General Union

- جی ام بی، اتحادیه عمومی بریتانیا

- پی سی اس، اتحادیه خدمات عمومی و تبلیغاتی بریتانیا

PCS – Public and Commercial Services Union

Amicus the Union

- اتحادیه آمیکوس

Ockenden International

- اوکندن بین المللی

Amos Trust

- تراست آموست

Pax Christi

- پاکس کریستی

People and Planet

- مردم و سیاره

- سازمان پزشکان بین المللی برای جلوگیری از جنگهای اتمی

International Physicians for the Prevention of Nuclear War

Muslim Council of Britain

- شورای مسلمانان بریتانیا

British Muslim Parliament

- پارلمان مسلمانان بریتانیا

خلاصه گزارش

چشم انداز بوجود آمدن یک ایران هسته ای باعث ایجاد نگرانی جدی نه تنها در ایالات متحده و اسرائیل بلکه در اروپا و در بسیاری دیگر از مناطق جهان شده است. گزارش حاضر به دنبال آن نیست که احتمال حمله نظامی بر علیه ایران را معلوم سازد. ولی این موضوع را مورد توجه خود قرار داده است که نتایج حاصل از هر عمل نظامی محتمل بر علیه ایران در آینده ممکن است کلاً متضاد با هدف آن و شدیداً خطرناک باشد. برای مسأله هسته ای ایران باید قاطعانه راه حل های دیپلماتیک در پیش گرفته شود.

برنامه هسته ای ایران- دلیلی برای نگرانی جامعه بین المللی؟

دولت ایران مصر است که فعالیت های هسته ای آن صرفاً در جهت یک برنامه انرژی هسته ای غیر نظامی قرار دارد. اما خیلی از دولت ها بر این باورند که ایران برای تبدیل شدن به یک قدرت هسته ای تلاش می کند و نباید به او اجازه داد که قابلیت تولید سلاح هسته ای را به دست آورد. مسأله این جاست که همه مواد لازم در برنامه انرژی هسته ای غیر نظامی، در تکنولوژی ای که برای تولید سلاح هسته ای نیز ضروری است به کار می رود. ایران در رابطه با عدم چشم پوشی از حق قانونی خویش از پشتیبانی ملی و بین المللی چشمگیری از جمله از پشتیبانی اتحادیه عرب و جنبش کشورهای غیر متعهد برخوردار است، هر چند که سابقه گمراه ساختن بازرسان آژانس بین المللی انرژی اتمی، اعتماد بین المللی را در رابطه با مقاصد ایران و خواست او مبنی بر توافق با کنترل بسیار محدود روی برنامه های هسته ای خود، از بین برده است.

از سال 2002 که جامعه بین المللی از فعالیت های مخفیانه هسته ای ایران مطلع گشته، راه کارهای دیپلماتیک گوناگونی را تعقیب نموده است. علیرغم پست رفت های بسیار، پیشرفت های مهمی نیز نظیر در گیر شدن قدرت های بزرگ (چون چین، فرانسه، روسیه، ایالات متحده امریکا، انگلستان و آلمان)، حاصل شده است. اگرچه درگیر شدن در مورد امریکا به

طور غیر مستقیم بوده است و ایجاد انگیزه های جدی جهت وادار کردن ایرانی ها برای همکاری نیز مطرح بود، هنوز هم خیلی ها در دولت امریکا در مورد این که از طریق دیپلماسی می شود کار را پیش برد، بد بین هستند.

هرچند که بحث بیشتر روی فعالیت های غنی سازی اورانیوم متمرکز شده است، ایران از طریق باز سازی پلوتونیوم هم می تواند سلاح هسته ای بسازد. جهت مطمئن شدن از این که ایران به ساختن سلاح اتمی دست نمی یابد، هر دو این کانال ها می بایست بسته شوند. نیروگاه هسته ای غیر نظامی بوشهر قرار است در سپتامبر 2007 شروع به کار نماید (سوخت هسته ای تهیه شده توسط روسیه از ماه مارچ 2007 در محل خواهد بود).¹ از این تاریخ به بعد هر حمله نظامی به بوشهر می تواند با چنان شدتی مواد رادیو اکتیو را رها سازد که احتمال چنین حمله ای کاهش می یابد. چنین ملاحظاتی ممکن است برنامه حمله نظامی را تسریع کند.

نتایج حمله نظامی احتمالی

حمله نظامی به رهبری ایالات متحده و یا اسرائیل به ایران احتمالاً یک سری نتایج منفی به بار خواهد آورد. اینها ممکن است شامل مسایل زیر باشند:

- تقویت بلندپروازی های هسته ای ایران
- گسترش باز هم بیشتر بی ثباتی در خاور میانه و فراتر از آن منطقه، به خصوص در عراق و افغانستان.
- شعله ور کردن آتش "جنگ بر علیه ترور"
- بدتر کردن عدم امنیت انرژی و وضعیت دشوار اقتصاد جهانی
- -آسیب رسانی به اقتصاد کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه
- آلوده ساختن محیط زیست و
- تلفات غیر نظامی

تقویت بلندپروازی های هسته ای ایران: اگر راه حل نظامی برگزیده

شود، انتظار می رود که رژیم ایران برای تبدیل شدن به یک قدرت نظامی هسته ای مصمم تر

شده و این امر احتمالاً به خروج ایران از پیمان منع گسترش سلاح های هسته ای منجر خواهد شد. تهدید ایران به ساختن سلاح هسته ای شدت گرفته و ممکن است گرایش به اتمی شدن در منطقه را افزایش دهد.

عدم ثبات بیشتر: با توجه به رابطه ایران با حزب الله در لبنان، حماس در ساحل غربی و غزه و همچنین با فرقه های مختلف شیعه در عراق، افغانستان و دولت های خلیج، هر حمله نظامی به ایران عکس العمل منطقه ای را محتمل می سازد. نیروهای انگلیس در عراق و افغانستان با احتمال دادن تلفات زیاد به ویژه بیشتر آسیب پذیر خواهند بود. ایده درگیری محدود در ایران همانقدر غیر واقعی است که در افغانستان و عراق نشان داده شده است.

شعله ور کردن آتش "جنگ بر علیه ترور": حمله به ایران از طرف بعضی ها به مثابه تهاجم به دنیای مسلمین تلقی شده و با برانگیختن گرایش های ضد غربی تحرک جدیدی به تندروها در داخل و خارج از کشور خواهد بخشید.

هرج و مرج در بازار انرژی: ایران دومین کشور جهان از نظر میزان ذخایر هیدرو کربن می باشد و در حال حاضر چهارمین تولید کننده بزرگ نفت در جهان است. اخلاص در تولید نفت ایران می تواند در بازار جهانی نفت ویرانی بوجود آورد. اقدام و یا حتی تهدید ایرانیان برای حمله به راه عبور نفت از طریق تنگه هرمز می تواند قیمت نفت را به هر بشکه ای 100 دلار برساند.

صدمات اقتصادی: اتحادیه اروپا که بخشاً به تولید نفت ایران وابسته است، ممکن است فشار زیادی متحمل شده و حتی دچار رکود شود. فشار تورم به اعتماد مصرف کنندگان در اتحادیه اروپا و در ایالات متحده ضربه خواهد زد. در کشورهای در حال توسعه بالا رفتن قیمت نفت ممکن است باعث تنزل در تولید ناخالص ملی گشته، فقر را بیشتر و امکان باز پرداخت وام ها را به طور موثر تضعیف نماید.

آلودگی محیط زیست: حمله نظامی به تأسیسات هسته ای ممکن است تفاله های رادیو اکتیو را در محیط پخش نماید. بمباران های هوایی و یا عملیات تخریبی ممکن است به آلودگی از طریق نشت نفت و آتش گرفتن آن منجر شود.

تأثیر بر شهروندان ایران ی: تأثیر هر عمل نظامی روی مردم غیر نظامی در ایران ممکن است خیلی شدید باشد. این تصور که ضربات نظامی هدفمند و در ارتباط با هدف مورد نظر خواهند بود، تصویری غیر واقعی است. تسهیلات هسته ای ایران در نزدیکی شهرهای پر جمعیت واقع شده و کسانی که در نزدیکی آنجا کار و یا زندگی میکنند در معرض خطر جدی قرار دارند. این احتمال هم وجود دارد که طراحان جنگ در امریکا با پیش بینی ضد حمله، تأسیسات نظامی آن سوی تسهیلات هسته ای را نیز مورد هدف قرار دهند که در این صورت خطر برای غیر نظامیان هر چه بیشتر افزایش خواهد یافت.

عملیات نظامی احتمالاً یک درگیری تند و کوتاه مدت نخواهد بود اما می تواند با امواج تکان دهنده اش که در خیلی دورتر از آن منطقه هم احساس خواهد شد، تأثیرات عمیقی در منطقه باقی بگذارد.

تنها انتخاب مناسب راه حل دیپلماتیک است

تجربه نشان میدهد که مذاکره با ایران کار دشواری است. اما تا زمانی که گفتگوهای مستقیم بین ایران و آمریکا انجام نگرفته است، نمی توان گفت که کارآیی دیپلماسی بطور کامل بررسی شده است. مانع اصلی مذاکره کامل- که ایران غنی سازی اورانیوم را قبل از این که بتواند با امریکا وارد گفتگوی مستقیم شود متوقف نماید- بر سر جای خود باقی است. اگر خواهان بدست آوردن امتیازاتی نه تنها در مورد پرونده هسته ای، بلکه در مورد مسایل بزرگتر منطقه ای هستیم، باید کار بیشتری جهت تشریح بسته تشویقی ماه ژوئن 2006 و پاسخ به برخی نگرانی های بنیادی ایران به خصوص در ارتباط با تضمین امنیت انجام دهیم. ایده یک " توافق جامع" نباید بی درنگ کنار گذاشته شود. هنوز انتخاب راه دیپلماتیک واقعی وجود دارد به شرط این که راه حل آبرومندانه ای که طرف های عمده را برای نشستن بر سر میز مذاکره متقاعد سازد، پیدا شود. نتایج بالقوه اقدام نظامی علیه ایران می تواند بسیار جدی باشد و لذا دولتها مسئولیت دارند تا اطمینان حاصل کنند که از تمام گزینه های دیپلماتیک حداکثر استفاده صورت گرفته است. در حال حاضر وضعیت بدینگونه نیست.

دولت انگلیس از موقعیت خوبی برخوردار است که اشکالات حمله نظامی را تجزیه و تحلیل نماید. عملیات نظامی بر علیه ایران به ضرر منافع انگلیس تمام خواهد شد. بریتانیا نباید فرصت را برای تشویق شرکت مستقیم آمریکا در مذاکرات از دست بدهد؛ ضمن آن که اصلاح طلبان داخل ایران را نیز با نشان دادن این که با مسایل به طور عادلانه برخورد می کند تقویت کرده و از این راه پایه های رابطه موثرتری را با ایران در آینده پی ریزی نماید.

مقدمه گزارش

گزارش حاضر نه جدی بودن مسأله هسته ای ایران و نه عواقب محلی، منطقه ای و جسمانی توسعه سلاح هسته ای توسط ایران را مورد بحث قرار می دهد. این گزارش تنها نتایج احتمالی حاصل از حمله نظامی به ایران را مورد توجه خود قرار داده است. این گزارش بخصوص نشان می دهد که بی توجهی به عواقب احتمالی حمله نظامی به ایران می تواند بسیار خطرناک باشد.

سازمان های مرتبط با این گزارش نگرانند که بحث عملیات نظامی بر علیه ایران ممکن است قبل از آن که تجزیه و تحلیل متفکرانه ای از نتایج چنان عملیاتی انجام شود، کشش خاصی ایجاد کند. این گزارش به دنبال آن نیست که احتمال حمله نظامی در آینده نزدیک را معلوم سازد. اما این فرض را زیر سوال می برد که حملات نظامی هدفمند به تأسیسات هسته ای ایران، برنامه هسته ای این کشور را در دراز مدت و یا در میان مدت به طور موثر عقب خواهد راند.

آنچه غیر قابل تردید می باشد این است که پی آمدهای ناشی از حمله نظامی، زمینه ایجاد اضطراب و ناراحتی

عمیق را فراهم می کند. این نتایج نه تنها بسیاری از مردم ایران را که توافقی نیز با نظرات تند روها در حکومت فعلی ندارند، نابود خواهد ساخت بلکه همچنین برای چشم انداز صلح در خاورمیانه، برای امید ثبات در منطقه که نهایتاً در عراق ریشه دوانیده و برای مردمی که در شرایط اقتصادی کشورهای در حال توسعه زندگی می کنند یعنی کسانی که افزایش احتمالی قیمت نفت ممکن است روی آنها به طور غیر متناسب تأثیر بگذارد؛ برای اکوسیستم های فعال در خلیج فارس، برای اقتصاد انگلیس ، امریکا و اروپا نقش نابودکننده ای خواهد داشت.

راه حل های دیپلماتیک به اتمام نرسیده اند؛ چندین مانع برای رسیدن به توافق بجا مانده اند. هنوز وقت آن هست که این راه حل ها با متد و دقت فوق العاده مورد تفحص قرار گیرند.

امضا کنندگان این گزارش گرد هم آمده اند تا از کسانی که در جستجوی راه حل های دیپلماتیک برای مسأله هسته ای ایران هستند پشتیبانی نمایند. اگر عواقب وسیع تر حمله به ایران درک شوند آنگاه نمی توان راه دیگری جز پیشبرد اقدامات دیپلماتیک نیرومند انتخاب کرد حتی اگر این راه با مشکلات زیاد و ناامیدی های فراوان همراه باشد.

¹ 'Nuclear Fuel In March, Bushehr Startup in Sept. 2007,' IranAtom 26 September 2006
www.iranatom.ru/news/english/version1/8/h031.htm